

BALAK'S MISTAKE

בטוחים עליהם לא עמדו בפניכם, אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך "ויגר מואב" (תנחומא ב): (4) אל זקני מדן. והלא מעולם היו שונאים זה את זה, שנאמר "המכה את מדן בשדה מואב" (בראשית לו:לה), שבאו מדן על מואב למלחמה, אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב לטול עצה ממדן, כיון שראו את ישראל נוחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגם של אלו במדן נתגדל, נשאל מהם מה מדתו. אמרו להם, אין כחו אלא בפיו. אמרו, אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפיו (תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות, מנסיכי מדן היה, וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה (שם ד): (5) ארץ בני עמו. של בלק. משם היה, וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך (שם). ואם תאמר, מפני מה השרה הקדוש ברוך הוא שכנתו על גוי רשע, כדי שלא יהיה פתחון פה לאמות לומר, אלו היה לנו נביאים חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים, והם פראו גדר העולם, שבתחלה היו גדורים בעריות, וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות (שם א): (7) וקסמים בגדם. כל מיני קסמים, שלא יאמר, אין כלי תשמישי עמי דבר אחר, קסם זה נטלו בגדם זקני מדן, אמרו, אם נבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת. לפיכך כשאמר להם "לינו פה הלילה" (להלן פסוק ח) אמרו אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם, שנאמר "וישב שרי מואב עם בלעם" (שם), אבל זקני מדן הלכו להם (תנחומא ה): (8) לינו פה הלילה. אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה, וכן לכל נביאי אמות העולם (שם ח), וכן לבן בחלום הלילה, שנאמר "ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלום הלילה" (בראשית לא:כד). כאדם

Bemidbar 22.2-12

2 וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי: 3 ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקח מואב מפני בני ישראל: 4 ויאמר מואב אל זקני מדן עתה ילזכו הקהל את כל סביבותיו כלזוף השור את ירק השדה ובלק בן צפור מלך מואב בעת ההוא: 5 וישלחו מלכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנגה ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממולי: 6 ועתה לכה נא ארה לי את העם הנה פיי עצום הוא מפני אולי אוכל נפה בו ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר יתברך מברך ואשר תאר יואר: 7 וילכו זקני מואב וזקני מדן וקסמים בגדם ויבאו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק: 8 ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבותי אתכם דבר פאשר ידבר ד' אלי וישבו שרי מואב עם בלעם: 9 ויבא אלקים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך: 10 ויאמר בלעם אל האלקים בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי: 11 הנה העם יצא ממצרים ויבס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אתו אוכל להלזם בו וגרשתיו: 12 ויאמר אלהים אל בלעם לא תלך עמם לא תאר את העם כי ברוך הוא:

Rashi

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי. אמר, אלו שני מלכים שהיינו

וַגִּרְשָׁתָיו. מִן הָעוֹלָם, וּבָלַק לֹא אָמַר אֶלֶּא
"וַאֲגַרְשֶׁנוּ מִן הָאָרֶץ" (לעיל פסוק ו), אִינִי
מִבְּקֵשׁ אֶלֶּא לְהַסִּיעֵם מֵעָלַי, וּבִלְעָם הָיָה
שׁוֹנֵאִם יוֹתֵר מִבָּלַק (תַּנְחוּמָא שׁם): (12) לֹא
תִלְדָּה עִמָּהֶם. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן אֶקְלָלִם בְּמִקּוֹמִי,
אָמַר לוֹ "לֹא תֵאָדָר אֶת הָעָם". אָמַר לוֹ אִם כֵּן
אֲבָרְכֶם, אָמַר לוֹ, אִינִם צְרִיכִים לְבִרְכָתְךָ "כִּי
בְרוּךְ הוּא", מְשַׁל אֲוֹמְרִים לְצַרְעָה [ס"א
לְדַבְרָה] "לֹא מְדוּבָשֵׁךְ וְלֹא מְעוֹקֶצֶךְ" (שׁם ו):

הַהוֹלֵךְ אֶל פִּילְגֶשׁוּ בְּהַחֲבֵא (וּיְקַ"ר אִיג):
כְּאֲשֶׁר יִדְבֵר ה' אֵלַי. אִם יִמְלִיכֵנִי לְלַכֵּת עִם
בְּנֵי אֲדָם כְּמוֹתְכֶם אֲלֶךְ עִמָּכֶם, שְׁמָא אִין
כְּבוֹדוֹ לְתַתִּי לְהַלּוֹךְ אֶלֶּא עִם שְׂרִים גְּדוֹלִים
מִכֶּם: (9) מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. לְהַטְעוֹתוֹ
בָּא, אָמַר, פְּעָמִים שְׂאִין הַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו, אִין
דְּעִתּוֹ שְׁוֵה עָלָיו, אִף אֲנִי אֲרָאָה עֵת שְׂאוּכַל
לְקַלֵּל וְלֹא יָבִין (תַּנְחוּמָא ה): (יא) קְבָה לִי זֶו
קִשָּׁה מִ"אַרְה לִי", שְׁהוּא נוֹקֵב וּמְפָרֵשׁ (שׁם):

Numbers 22.2-12

2. And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites. 3. And Moab was very afraid of the people, because they were many; and Moab was distressed because of the people of Israel. 4. And Moab said to the elders of Midian, Now shall this company lick up all who are around us, as the ox licks up the grass of the field. And Balak the son of Zippor was king of the Moabites at that time. 5. He sent messengers therefore to Balaam, the son of Beor, to Pethor, which is by the river of the land of the sons of his people, to call him, saying, Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they are dwelling opposite me; 6. Come now therefore, I pray you, curse this people for me; for they are too mighty for me; perhaps I shall prevail, that we may defeat them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom you bless is blessed, and he whom you curse is cursed. 7. And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came to Balaam, and spoke to him the words of Balak. 8. And he said to them, Lodge here this night, and I will bring back word to you, as the Lord shall speak to me; and the princes of Moab stayed with Balaam. 9. And God came to Balaam, and said, What men are these with you? 10. And Balaam said to God, Balak the son of Zippor, king of Moab, has sent for me, saying, 11. Behold, there is a people come out of Egypt, which covers the face of the earth; come now, curse them for me; perhaps I shall be able to overcome them, and drive them out. 12. And God said to Balaam, You shall not go with them; you shall not curse the people; for they are blessed.